

Analysis of Financial Self Reliance of The Office of The Permanent Secretary of MOPH, Ministry of Public Health

Yotaka Saenchi^{1*} and Chittawan Chanagul²

¹ Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Yotaka.s@ku.th

ABSTRACT

This article aims to compare the actual revenues and expenditures of the government budget and off-budget funds for the fiscal years 2018 to 2023, and to analyze the financial self-reliance of the Office of the Permanent Secretary of MOPH for the fiscal years 2024 to 2028. Data was collected from financial reports of both the government budget and off-budget funds for the fiscal years 2018 to 2023 and analyzed using descriptive statistics. To assess financial self-reliance, a trend line equation was used to forecast linear trends, and the Revenue Independence Index (RII) was applied. The study found that when comparing the actual revenues and expenditures of the government budget, allocated revenue decreased while actual expenditures increased each year, particularly for personnel expenses. In contrast, off-budget funds showed higher revenues than expenditures. For the fiscal years 2024 to 2028, the analysis indicated that the government budget is expected to experience reduced allocations and increased expenditures, with personnel expenses being the largest proportion of both allocations and spending. Off-budget funds are projected to have higher revenues than expenditures. The Office of the Permanent Secretary of MOPH demonstrated a financial self-reliance in terms of revenue, with an average self-reliance rate of 68.62%, indicating a moderate level of financial independence.

Keywords: Budget, The Office of The Permanent Secretary of MOPH, Financial Self-Reliance

การวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

โยธกา แสนจี^{1*} และ ชิตตะวัน ชนะกุล²

¹ นิติบัญญัติโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Yotaka.s@ku.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบรายรับและรายจ่ายจริงของงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 และวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571 ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารรายงานการเงินของ งบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณ ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 นำมาวิเคราะห์สรุปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ส่วนการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน ใช้สมการเชิงเส้นแนวโน้มเพื่อพยากรณ์แนวโน้มเชิงเส้นตรงและใช้ดัชนีชี้วัดความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้ (RII) ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบรายรับและรายจ่ายจริงของงบประมาณแผ่นดินมีรายรับจัดสรรลดลงในขณะที่รายจ่ายจริงเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในส่วนของงบบุคลากร ส่วนเงินนอกงบประมาณมีรายรับสูงกว่ารายจ่ายจริง และการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571 พบว่า งบประมาณแผ่นดินมีแนวโน้มได้รับการจัดสรรลดลงและรายจ่ายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยงบบุคลากรได้รับจัดสรรและมีการเบิกจ่ายในสัดส่วนมากที่สุด ในขณะที่เงินนอกงบประมาณมีแนวโน้มรายรับสูงกว่ารายจ่าย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีการพึ่งพาตนเองทางการเงินด้านรายได้ของหน่วยงานโดยไม่พึ่งพาการคลังจากรัฐบาลเฉลี่ยร้อยละ 68.62 กล่าวคือ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง

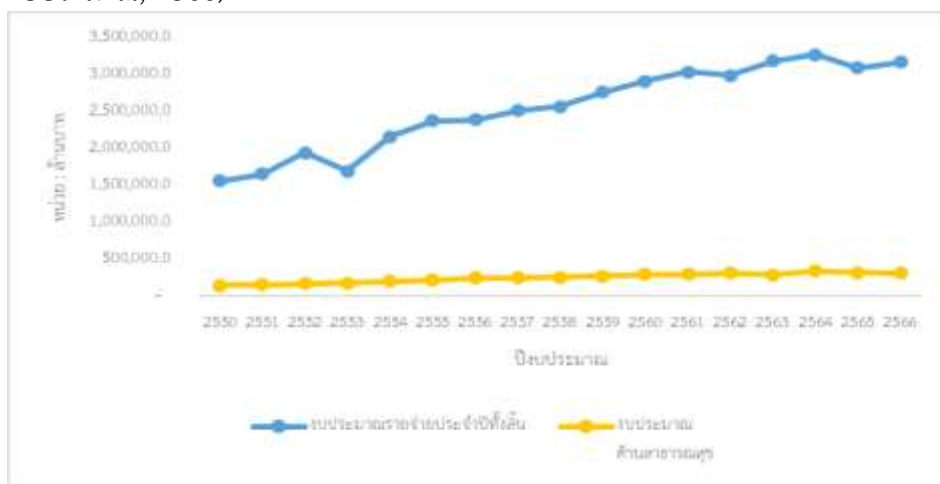
คำสำคัญ: งบประมาณ, สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, การพึ่งพาตนเองทางการเงิน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญกับระบบสาธารณสุขและบริการสุขภาพ ซึ่งมีเป้าหมายในการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ทางสุขภาพ และพฤติกรรมสุขภาพที่ดี เพื่อสร้างสุขภาพที่ดีและป้องกันโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีระบบสาธารณสุขที่มีมาตรฐานที่ทุกระดับของประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเหมาะสม นับเป็นนโยบายสำคัญที่รัฐบาลเล็งเห็นว่าสุขภาพอนามัยของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุนด้านการแพทย์เป็นเรื่องจำเป็น โดยเมื่อได้รับการรักษาสุขภาพที่ดีขึ้นแล้วจะทำให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำให้สามารถประกอบอาชีพได้ และมีรายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว จึงเป็นประเด็นที่ช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของสังคมได้ดีขึ้นในที่สุด ประเทศไทยได้มีการจัดสรรงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลในด้านสาธารณสุขในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา โดยก่อนสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 จาก 148,704.5 ล้านบาท ในปี 2550 (คิดเป็นร้อยละ 9.5) เป็น 302,057.7 ล้านบาท ในปี 2561 (คิดเป็นร้อยละ 9.9) ในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น จาก 311,319.4 ล้านบาท ในปี 2562 (คิดเป็นร้อยละ 10.4) เป็น 322,975.8 ล้านบาท ในปี 2565 (คิดเป็นร้อยละ 10.4) และหลังการแพร่ระบาดของ COVID-19 ในปี 2566 ได้รับจัดสรรงบประมาณจำนวน 310,795.8 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 9.9 แสดงให้เห็นว่ามีแนวโน้มค่าใช้จ่ายใน

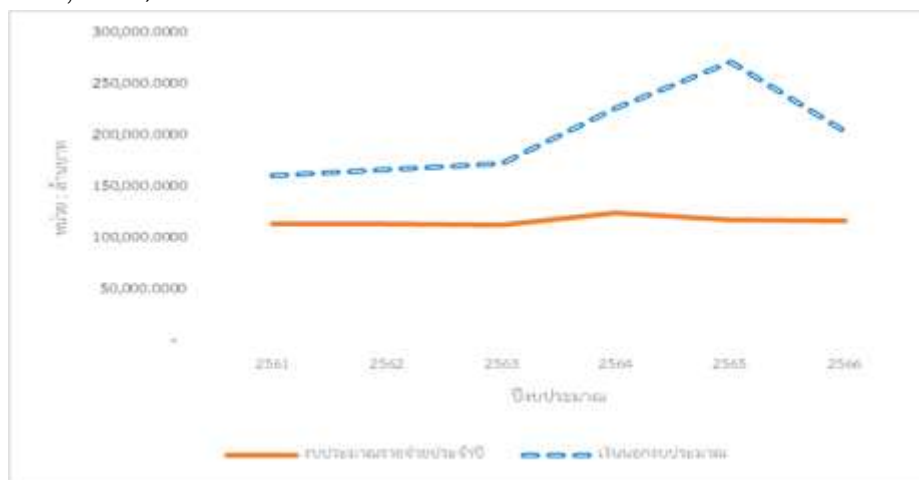
ด้านสาธารณสุขเพิ่มขึ้น โดยมีสัดส่วนค่าเฉลี่ยของงบประมาณรายจ่ายด้านสาธารณสุขต่องบประมาณรายจ่ายประจำปีที่อยู่ที่ย้อยละ 9.9 (สำนักงบประมาณ, 2566)

ภาพที่ 1 งบประมาณด้านสาธารณสุขต่องบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2550 – 2566

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2566)

ในระบบการดูแลสุขภาพของประเทศไทยนั้น มีหลายหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลสุขภาพประชาชน โดยกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานของประเทศไทยในด้านการสาธารณสุข และเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดทิศทาง กำกับดูแล สนับสนุน และจัดบริการสุขภาพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดี รวมทั้งกำกับดูแลหน่วยงานบริการหลักของกระทรวงสาธารณสุขในการบริหารส่วนกลาง และมีส่วนภูมิภาค จากการศึกษาข้อมูลงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 ปัจจุบันงบประมาณที่ใช้สำหรับการบริหารงานของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข มาจาก 2 แหล่งงบประมาณ ได้แก่ งบประมาณแผ่นดินที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นรายปี และเงินนอกงบประมาณ คือ เงินรายได้ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นไปตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยเงินบำรุงของหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2562 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เมื่อพิจารณาภาพที่ 2 พบว่า โดยเฉลี่ยสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขได้รับจัดสรรงบประมาณแผ่นดินจากภาครัฐที่มีวงเงินใกล้เคียงกันในแต่ละปี แต่ในทางกลับกันสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขได้นำเงินนอกงบประมาณมาสมทบในการบริหารจัดการการทำงานของหน่วยงานเพิ่มมากขึ้น จาก 162,202.7997 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 58.60 ในปี 2561 (สำนักงบประมาณ, 2561) เป็น 204,752.4796 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 63.47 ในปี 2566 (สำนักงบประมาณ, 2566)

ภาพที่ 2 ข้อมูลงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2561 – 2566

ที่มา: รายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงิน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2561 – 2566

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขประสบปัญหาสำคัญได้แก่ งบประมาณแผ่นดินที่สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลนั้น เมื่อเทียบสัดส่วนจากงบประมาณทั้งหมดที่ได้รับจัดสรรแล้ว จะเห็นว่า งบประมาณส่วนใหญ่โดยเฉลี่ยร้อยละ 77.59 เป็นงบประมาณของงบบุคลากรเป็นหลัก (สำนักงานงบประมาณ, 2566) เนื่องจากการจ้างงานบุคลากรเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขอย่างต่อเนื่องให้เพียงพอกับภาระงานที่ได้รับ และจากแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของงบบุคลากรของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จะเห็นได้ว่าส่งผลถึงบลงทุนที่ได้รับจัดสรรงบประมาณลดลง จากร้อยละ 15.22 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 9.65 ในปี 2566 ทั้งนี้ ในปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจไทยที่ชะลอตัวหลังสถานการณ์โควิด 19 ส่งผลต่อภาวะการเงินการคลังของประเทศ ขณะที่งบประมาณของภาครัฐเริ่มมีจำกัด ไม่เพียงพอต่อการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุข ทำให้สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขจะต้องมีการเตรียมความพร้อมวางแผนงบประมาณ หรือการหารายได้ของหน่วยงานโดยไม่พึ่งพาการคลังจากรัฐบาลในการศึกษาที่เกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองทางการเงิน โดยการนำเงินนอกงบประมาณนำมาใช้ในการบริหารราชการเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับปัญหาทางงบประมาณที่อาจมีการลดลง การวางแผนงบประมาณและการดำเนินการต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงสุด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข โดยศึกษาทั้งเงินงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2561 - 2566 และวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน ในอนาคต 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 - 2571) มีการพึ่งพาตนเองทางการเงินด้านรายได้ของหน่วยงานโดยไม่พึ่งพาการคลังจากรัฐบาลอยู่ในระดับใด เพื่อให้สามารถจัดการแผนงานและการจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพของการบริหารจัดการรับมือกับความต้องการของสังคมให้มีประสิทธิผลอย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบรายรับและรายจ่ายจริงของงบประมาณแผ่นดินและเงินนอก งบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2566 ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข
2. เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน ในอนาคต 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 - 2571) ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประกอบด้วย

- 1.1 ข้อมูลรายรับและรายจ่ายจริง ของงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2566 จากเอกสารสำนักงบประมาณ
- 1.2 ข้อมูลรายรับและรายจ่ายจริง ของเงินนอกงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2566 จากเอกสารรายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงิน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

2. สมมติฐานการวิจัย

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีการพึ่งพาตนเองทางการเงินด้านรายได้ของหน่วยงานโดยไม่พึ่งพาการคลังจากรัฐบาลอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลรายรับและรายจ่ายจริง ของงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2566 จากเอกสารสำนักงบประมาณ เก็บข้อมูลรายรับและรายจ่ายจริง ของเงินนอกงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2566 จากเอกสารรายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงิน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การเปรียบเทียบรายรับและรายจ่ายจริงของงบประมาณแผ่นดิน และเงินนอกงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 และการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของรายรับ - รายจ่ายจากงบประมาณแผ่นดิน และเงินนอกงบประมาณ ใช้สถิติพรรณนา โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ สรุปในตารางและแผนภูมิตามวัตถุประสงค์

4.2 การศึกษาแนวโน้มประมาณการรายรับ ประมาณการรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571 นั้น ผู้วิจัยใช้สมการเชิงเส้นแนวโน้มเพื่อคาดการณ์ค่าของตัวแปรที่สนใจในอนาคต จากแนวโน้มในอดีต โดยกำหนดให้อยู่ภายใต้ข้อสมมุติสภาวะทางเศรษฐกิจทั่วไปไม่มีการเปลี่ยนแปลง จากสูตรสมการเชิงเส้นแนวโน้ม คือ $y = a + bx$ โดยที่

$$\begin{aligned} a &= y - bx \\ b &= \frac{\sum xy - nxy(\sum x)(\sum y)}{n \sum x^2 - (\sum x)^2} \\ x &= \frac{\sum X}{n} \\ y &= \frac{\sum y}{n} \end{aligned}$$

$$Y_t = a + bx$$

ให้

$$\begin{aligned} a &= \text{จุดตัดบนแกน Y} \\ b &= \text{ความชันของเส้นตรง} \\ X &= \text{ช่วงเวลา} \\ Y_t &= \text{ค่าตัวแปรที่ต้องการพยากรณ์} \\ n &= \text{จำนวนข้อมูล} \end{aligned}$$

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของสมการเชิงเส้นแนวโน้ม จะใช้ R-squared (R^2) ในการประเมินความสามารถของโมเดลในการอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลที่สามารถอธิบายได้โดยใช้โมเดลเชิงเส้น ค่า R-squared จะอยู่ในช่วง 0 ถึง 1 (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550, น.314) โดยที่

ค่า $R^2 = 1$ หมายถึงโมเดลเชิงเส้นสามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดในข้อมูลได้ 100% ซึ่งแสดงว่าโมเดลมีความแม่นยำสูงและไม่มีข้อผิดพลาดในการคาดการณ์

ค่า R^2 มากกว่า 0.7 หมายถึง ค่า R-squared สูง หรือโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนในข้อมูลได้ดี

ค่า R^2 ระหว่าง 0.3 ถึง 0.7 หมายถึง ค่า R-squared ปานกลาง หรือโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนบางส่วนในข้อมูลได้ แต่ยังมีข้อผิดพลาดหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับการอธิบาย

ค่า R^2 น้อยกว่า 0.3 หมายถึง ค่า R-squared ต่ำ หรือโมเดลไม่สามารถอธิบายความแปรปรวนในข้อมูลได้ดี ซึ่งอาจบ่งชี้ว่าโมเดลไม่เหมาะสมหรือมีข้อผิดพลาด

ค่า $R^2 = 0$ หมายถึงโมเดลไม่สามารถอธิบายความแปรปรวนใด ๆ ของข้อมูลได้เลย ซึ่งแสดงว่าโมเดลไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับตัวแปรตาม

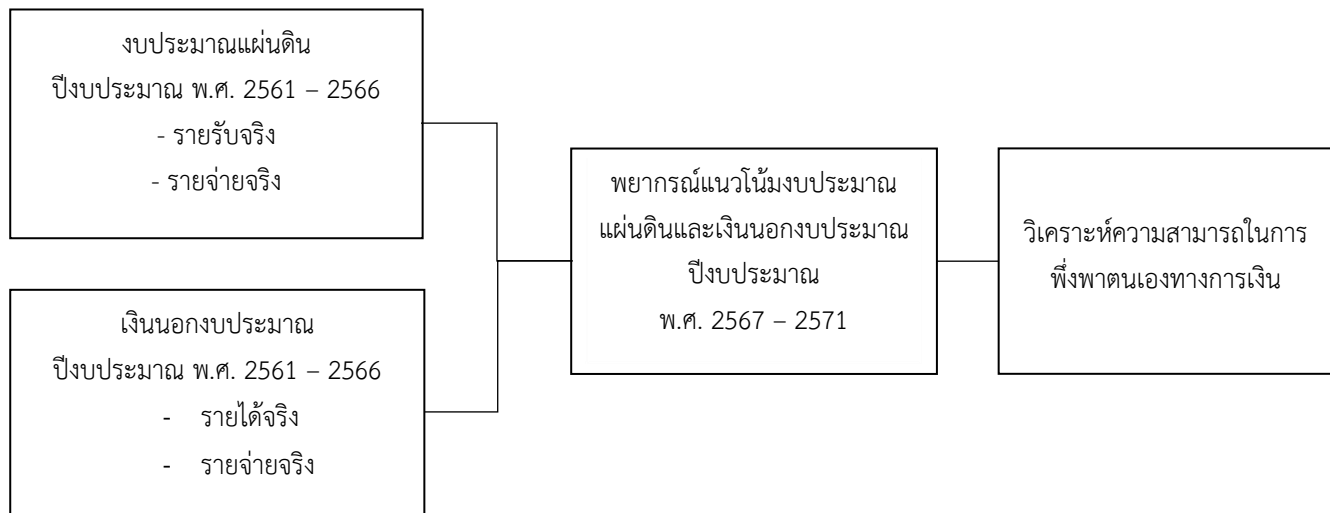
4.3 การศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้ใช้ดัชนีวัดความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้ เพื่อวิเคราะห์ความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (รัฐวิเทศ สิทธิยศ และคณะ, 2557, น.53) โดยผู้ศึกษาได้นำมาปรับใช้เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขในภาพรวม โดยดัชนีวัดความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้ (Revenue Independence Index : RII) สามารถคำนวณได้ดังนี้

$$\text{ดัชนีวัดความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้ (RII)} = \frac{\text{รายได้ที่หน่วยงานจัดเก็บได้เอง}}{\text{รายได้รวมของหน่วยงาน}} * 100$$

ดัชนีวัดความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้ (RII) เป็นตัววัดที่ใช้เพื่อประเมินความเป็นอิสระของหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ในการพึ่งพาทางการคลัง โดยเน้นที่ด้านรายได้ของหน่วยงานนั้น ๆ โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่า RII มีช่วงค่าระหว่าง 0 ถึง 100 ดังนี้

- RII = 0 หมายถึง ไม่มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินได้อย่างสมบูรณ์
หรือมีการพึ่งพาทางการคลังจากรัฐบาลอย่างสมบูรณ์
- RII = 1 - 40 หมายถึง มีการพึ่งพาตนเองทางการเงินในระดับต่ำ
- RII = 41 - 70 หมายถึง มีการพึ่งพาตนเองทางการเงินในระดับปานกลาง
- RII = 71 - 99 หมายถึง มีการพึ่งพาตนเองทางการเงินในระดับสูง
- RII = 100 หมายถึง มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินได้อย่างสมบูรณ์
หรือมีความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้ได้อย่างสมบูรณ์โดย
ไม่ต้องพึ่งพาทางการคลังจากรัฐบาล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบรายรับและรายจ่ายจริงของงบประมาณแผ่นดินและเงินนอก งบประมาณประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข มีงบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการ 2 แหล่ง ได้แก่ งบประมาณแผ่นดิน ที่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาล และเงินนอกงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขที่ได้รับจากการดำเนินงาน ในกิจการของหน่วยบริการ โดยได้เปรียบเทียบรายรับกับรายจ่ายจริงของงบประมาณทั้งสองแหล่งได้ผลดังนี้

เมื่อเปรียบเทียบรายจ่ายจริงจากเงินนอกงบประมาณ ย้อนหลัง 6 ปี จำแนกตามงบรายจ่าย พบว่า งบดำเนินงาน มีการเบิกจ่ายสูงสุดเมื่อเทียบกับงบประมาณหมวดอื่น เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 52.18 รองลงมาได้แก่ งบบุคลากร เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 36.76 งบรายจ่ายอื่น เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 4.13 งบลงทุน เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 3.92 และงบอุดหนุน มีการเบิกจ่ายต่ำสุด เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 3.02 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน ในอนาคต 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571) ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

การวิเคราะห์แนวโน้มประมาณการรายรับ ประมาณการรายจ่ายของเงินงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณ ในอนาคต 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571) ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข โดยใช้สมการเชิงเส้นแนวโน้ม (Trend Line) และใช้ดัชนีวัดความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้ (Revenue Independence Index: RII) ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 7 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของโมเดลในการพยากรณ์

Model	R Square
รายรับงบประมาณแผ่นดิน	0.44
รายรับเงินนอกงบประมาณ	0.53
รายจ่ายงบประมาณแผ่นดิน	0.72
รายจ่ายเงินนอกงบประมาณ	0.92

จากตารางที่ 7 เมื่อทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของโมเดลในการพยากรณ์ พบว่า ค่า R-squared ของรายรับงบประมาณแผ่นดินและรายรับเงินนอกงบประมาณ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.3 ถึง 0.7 แสดงว่าอยู่ในระดับปานกลาง สามารถอธิบายความแปรปรวนบางส่วนในข้อมูลได้ แต่ยังมีข้อผิดพลาดหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับการอธิบาย และค่า R-squared ของรายจ่ายงบประมาณแผ่นดินและรายจ่ายเงินนอกงบประมาณ มีค่ามากกว่า 0.7 แสดงว่าอยู่ในระดับสูงสามารถอธิบายความแปรปรวนในข้อมูลได้ดี

ตารางที่ 8 ผลการพยากรณ์รายรับและรายจ่ายจากงบประมาณแผ่นดิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571

ปีงบประมาณ	รายรับ	รายจ่าย
2567*	128,070.5019	129,057.7393
2568*	130,785.5292	131,862.7382
2569*	133,510.3084	134,667.7371
2570*	136,235.0875	137,483.4593
2571*	138,959.8667	140,301.0805

เมื่อได้ทำการพยากรณ์รายรับและรายจ่ายงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571 พบว่า สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขจะมีรายจ่ายสูงกว่ารายรับเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีรายรับเพิ่มขึ้นจาก 128,070.5019 ล้านบาท ในปี 2567 เป็น 138,959.8667 ล้านบาท ในปี 2571 และรายจ่ายเพิ่มขึ้นจาก 129,057.7393 ล้านบาท ในปี 2567 เป็น 140,301.0805 ล้านบาท ในปี 2571 เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 9 ผลการพยากรณ์รายรับและรายจ่ายจากเงินนอกงบประมาณ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571

ปีงบประมาณ	รายรับ	รายจ่าย
2567*	259,734.5364	231,328.8526
2568*	276,363.7796	245,988.7304
2569*	292,993.0228	260,648.6083
2570*	309,622.2661	275,308.4862
2571*	326,251.5093	289,968.3641

เมื่อได้ทำการพยากรณ์รายรับและรายจ่ายจากเงินนอกงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571 พบว่า สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขจะมีแนวโน้มของรายรับสูงกว่ารายจ่ายเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีแนวโน้มรายรับสูงกว่าแนวโน้มรายจ่าย

ตารางที่ 10 วิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของสำนักงานปลัด กระทรวงสาธารณสุข ในอนาคต 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571)

รายได้/ปีงบประมาณ	2567	2568	2569	2570	2571	ค่าเฉลี่ย
RII (%)	66.98	67.88	68.70	69.44	70.13	68.62

เมื่อทำการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในอนาคต 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571) พบว่า ดัชนีวัดความเป็นอิสระทางการเงินได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 66.98 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 เป็นร้อยละ 70.13 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2571 หรือในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571 มีค่าดัชนีวัดความเป็นอิสระทางการเงินได้เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 68.62

อภิปรายผล

จากการวิจัยของการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

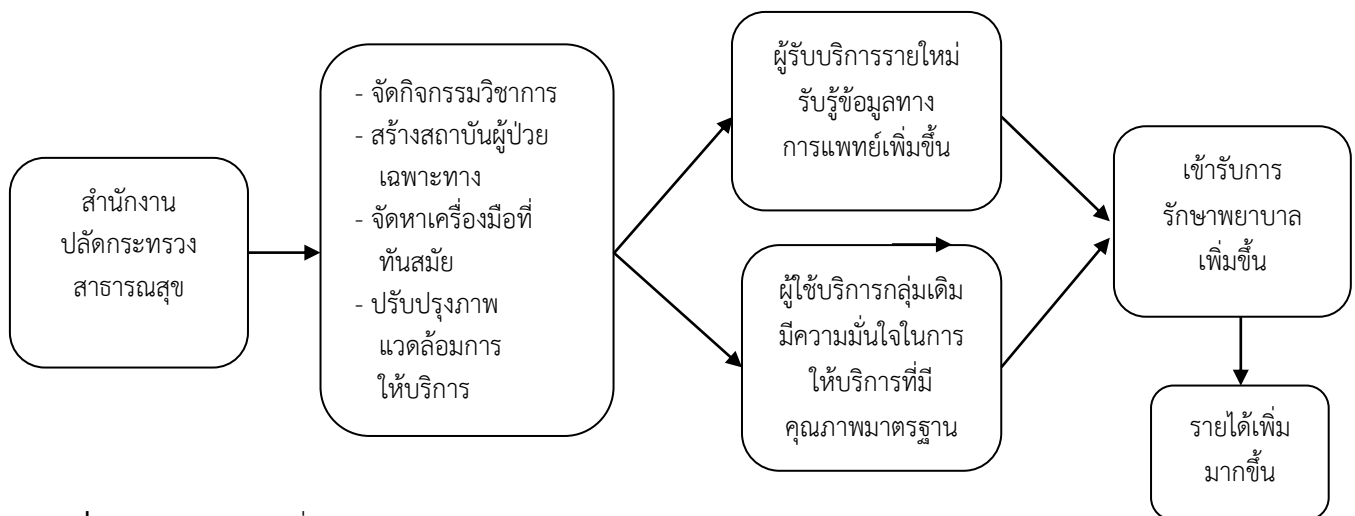
การศึกษาการรับและรายจ่ายจริงของงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข พบว่า รายรับของงบประมาณแผ่นดินมาจากหมวดงบบุคลากรที่มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี เนื่องจากงบบุคลากรมีการปรับเงินเดือนขึ้นให้แก่บุคลากรทุกปีตามขั้นเงินเดือนที่สูงขึ้น ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีผลต่อการปรับเงินเดือนและการจัดสรรงบประมาณในสายงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น โดยงบบุคลากรได้รับการจัดสรรและมีการเบิกจ่ายงบประมาณในสัดส่วนที่มากที่สุด ส่วนรายรับของเงินนอกงบประมาณมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี เช่นเดียวกันกับข้อมูลรายจ่ายของเงินนอกงบประมาณมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยรายรับหลักมาจากรายได้จากการขายสินค้าและบริการหรือการรักษาพยาบาล และหมวดงบดำเนินงานมีรายจ่ายสูงสุด เนื่องจากงบดำเนินงานเป็นรายจ่ายเพื่อการบริหารจัดการ มีความจำเป็นต้องจ่ายและเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งจะแยกเป็นค่าใช้จ่าย ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ และรายจ่ายอื่น ที่ไม่สามารถใช้จ่ายจากงบประมาณแผ่นดินที่มีจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทุมวรรณ บัวรินทร์ (2559) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของคณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า งบประมาณแผ่นดินมีแนวโน้มได้รับการจัดสรรลดลงและรายจ่ายมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัลยา แซ่ลิ้ม และ พิงใจ ปราโมทย์อนันต์ (2552) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์สภาพการคลังและแนวโน้มการพัฒนาศักยภาพทางการคลังเพื่อพึ่งพาตนเองของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ระหว่างปีงบประมาณ 2547 – 2551 พบว่า ข้อมูลรายรับและ

รายจ่ายของงบประมาณเงินรายได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยรายรับหลักของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มาจากรายรับค่าธรรมเนียมการศึกษาสูงสุด

การศึกษาการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ในอนาคต 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571) พบว่าสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมี แนวโน้มรายรับและรายจ่ายเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี โดยงบประมาณหมวดงบบุคลากรจะเพิ่มขึ้นสูงสุด งบดำเนินงานมีแนวโน้ม ได้รับจัดสรรเพิ่มขึ้นแต่ในอัตราที่ไม่สูงมากนัก ส่วนงบลงทุนและงบอุดหนุน มีแนวโน้มได้รับการจัดสรรลดลงเรื่อย ๆ ส่วนเงิน นอกงบประมาณมีแนวโน้มรายรับสูงกว่ารายจ่ายในทุก ๆ ปี และมีงบประมาณคงเหลือเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี ซึ่งจะสอดคล้องกับ รายจ่ายที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปีเช่นเดียวกัน เนื่องจากหน่วยงานจำเป็นต้องใช้จ่ายงบประมาณจำนวนมากในการเตรียม ความพร้อมทุกด้านเพื่อรองรับการให้บริการทางการแพทย์ จึงทำให้สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีการพึ่งพาตนเอง ทางการเงินด้านรายได้ของหน่วยงานโดยไม่พึ่งพาการคลังจากรัฐบาลเฉลี่ยร้อยละ 68.62 หรืออยู่ในระดับปานกลาง จะเห็น ได้ว่าสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขยังคงต้องมีการพึ่งพางบประมาณบางส่วนจากรัฐบาลในการดำเนินการกิจของ หน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจรัตน์ นธิธนาทิพ (2562) เรื่องการวิเคราะห์รายรับรายจ่ายและความสามารถ ในการพึ่งพาตนเองทางการเงินขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษา พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ยังสามารถรักษาระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินได้

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวง สาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อสนับสนุนการหารายได้ของหน่วยงาน ได้ดังนี้

ภาพที่ 4 กลยุทธ์ในการเพิ่มรายได้สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

การวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า เงินนอกงบประมาณ ส่งผลเชิงบวกต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของหน่วยงาน ดังภาพที่ 4 ดังนั้น หน่วยงานควร ดึงดูดให้มีการมาใช้บริการในโรงพยาบาลของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สร้างการรับรู้ที่ดีให้ผู้ให้บริการรายใหม่ และสร้างแรงจูงใจการให้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐานแก่ผู้ใช้บริการกลุ่มเดิม ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดรายได้เข้าสู่หน่วยงานมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษารายรับและรายจ่ายจริงของงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข พบว่า งบประมาณแผ่นดินจำแนกตามงบรายจ่าย หมวดงบบุคลากรได้รับจัดสรรสูงสุดทุกปี มีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 77.59 และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือหมวดงบรายจ่ายอื่น คิดเป็นร้อยละ 0.05 ข้อมูลรายรับจัดสรรหมวดงบลงทุนได้รับจัดสรรลดลงอย่างต่อเนื่องมาจากร้อยละ 15.22 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 9.65 ในปี 2566 สำหรับงบดำเนินงานและงบเงินอุดหนุน ได้รับจัดสรรในอัตราที่ใกล้เคียงกันในแต่ละปี เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 8.20 และร้อยละ 3.43 ตามลำดับ เงินนอกงบประมาณจำแนกตามประเภทรายรับ พบว่า รายรับจริง (เฉลี่ย) ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จะอยู่ที่วงเงิน 201,532.1851 ล้านบาท โดยรายรับสูงสุด ร้อยละ 93.13 เป็นรายรับจากรายได้จากการขายสินค้าและบริการหรือค่ารักษาพยาบาล รองลงมาคือ รายได้จากการอุดหนุนอื่นและบริจาค คิดเป็นร้อยละ 3.57 และรายรับที่น้อยที่สุด ได้แก่ รายได้จากการอุดหนุนจากหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 0.77 ในส่วนงบรายจ่าย งบดำเนินงานมีการเบิกจ่ายสูงสุดเมื่อเทียบกับงบประมาณหมวดอื่น เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 52.18 รองลงมาได้แก่ งบบุคลากร เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 36.76 งบรายจ่ายอื่น เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 4.13 งบลงทุน เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 3.92 และงบอุดหนุน มีการเบิกจ่ายต่ำสุด เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 3.02 ตามลำดับ

ในการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในอนาคต 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571) พบว่า แนวโน้มงบประมาณแผ่นดินจะมีรายจ่ายสูงกว่ารายรับเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีรายรับเพิ่มขึ้นจาก 128,070.5019 ล้านบาท ในปี 2567 เป็น 138,959.8667 ล้านบาท ในปี 2571 และรายจ่ายเพิ่มขึ้นจาก 129,057.7393 ล้านบาท ในปี 2567 เป็น 140,301.0805 ล้านบาท ในปี 2571 เช่นเดียวกัน แนวโน้มรายรับจากเงินนอกงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571 พบว่า สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีรายรับเพิ่มสูงขึ้นในทุกปีจาก 259,734.5364 ล้านบาท ในปี 2567 เป็น 326,251.5093 ล้านบาท ในปี 2571 เมื่อวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินมีค่าดัชนีวัดความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้สูงสุดในปีงบประมาณ พ.ศ. 2571 ร้อยละ 70.13 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2570 ร้อยละ 69.44 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ร้อยละ 68.70 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ร้อยละ 67.88 และปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ร้อยละ 66.98 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า งบประมาณแผ่นดินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ได้รับจัดสรรส่วนใหญ่เป็นงบบุคลากร และหมวดงบลงทุนเป็นหมวดที่ได้รับจัดสรรลดลง ดังนั้นผู้บริหารควรมีการวางแผนการบริหารงบประมาณในการแสวงหารายได้เพื่อนำมาอุดหนุนงบประมาณแผ่นดินในหมวดที่ได้รับการจัดสรรลดลง ควรมีการควบคุมรายจ่ายของงบบุคลากรและอัตรากำลังของบุคลากรไม่ให้มีการเพิ่มขึ้นจากเดิม โดยอาจมีการวิเคราะห์ภาระงานให้มีความเหมาะสม เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการศึกษาแนวโน้มรายรับและรายจ่ายของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในอนาคตอีก 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571) พบว่า รายรับหลักของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมาจากรายได้ค่ารักษาพยาบาล ดังนั้น ผู้บริหารควรมีแผนในการพัฒนาศักยภาพทางการเงินเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการหารายได้ เช่น การตั้งบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถมาร่วมในการทำงาน จัดกิจกรรมวิชาการ การสร้างสถาบันผู้ป่วยเฉพาะทาง จัดหาเครื่องมือที่ทันสมัย การปรับปรุงสภาพแวดล้อมการให้บริการของโรงพยาบาล หรือการให้เข้าทรัพย์สินของหน่วยงาน เป็นต้น ควบคู่ไปกับการสร้างมาตรฐานการรักษาพยาบาลของโรงพยาบาล เพื่อดึงดูดให้ประชาชนเข้ามารับบริการเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีรายได้จากค่ารักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น ทำให้สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีรายรับเพิ่มขึ้นสามารถนำมาใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้มุ่งนำเสนอผลการศึกษาในระดับมหภาค คือมองในภาพรวมของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากได้ทำการศึกษาจากเอกสารข้อมูลรายรับและรายจ่ายเท่านั้นเป็นการศึกษาข้อมูลในอดีต ณ ช่วงเวลาที่จำกัด ซึ่งหากมีการศึกษาในครั้งต่อไปควรจะมีการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้อำนวยการโรงพยาบาลและบุคลากรที่เกี่ยวข้องถึงแผนในการแสวงหารายได้ รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณให้มีการใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามภารกิจของหน่วยงาน และควรมีการเก็บรวบรวมการใช้จ่ายเงินสะสมเพื่อดูความมั่นคงทางการเงินของหน่วยงาน

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา แซ่ลิ้ม และ พิงใจ ปราโมทย์อนันต์. (2552). *การวิเคราะห์สภาพการคลัง และแนวโน้มการพัฒนาศักยภาพทางการคลังเพื่อพึ่งพาตนเองของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ระหว่างปีงบประมาณ 2547-2551*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2566. จาก <https://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2010/7387>.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โพรเกรสชิฟ จำกัด.
- ฐิติเทพ สิทธิยศ, อีรเดช ลิขิตตระกูลวงศ์, ปวีณา สำเร็จ, อรณัฐ ใจดี และ สุธาวรรณ วรณสุกใส. (2557). *แนวทางการส่งเสริมความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ (รายงานการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนทุนวิจัย.
- เบญจรัตน์ นทีธนาทิพ. (2562). *การวิเคราะห์รายรับรายจ่ายและความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการคลังขององค์กรบริหารส่วนตำบล*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ประทุมวรรณ บัวรินทร์. (2559). *การวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของคณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. *วารสารวิชาการ ปชมท*, 5(2), 27-31.
- สำนักงานงบประมาณ. (2566). *เอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2566*. กรุงเทพฯ: สำนักงบประมาณ.
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2566). *รายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงิน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2561 - 2566*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580. (ฉบับย่อ)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

